

CASUUM MEDICINALIUM

LIBER SEPTIMUS.

De

*Morbis quibusdam venenatis**& malignis.*

CASUS I, II, & III.

De Lue Venerea.

(*Historia vid. pag. 305. 308. & 309.*)

RESOLUTIO.

In his casibus proponitur curatio Luis Venereæ. Affectus hic unde denominationes suas habeat, videndum. *Lues* dicitur, quia est contagiosa: *Venerea* quia facile ab infecto prævio coitu contrahi potest. *Neapolitanus* appellatur, quoniam in obsidione Neapolis facta à Gallis primùm hic affectus innotuit. *Galicus morbus*, quia Gallis ad libidinem valdè pronis magis familiaris est, tum quod in castris Gallorum Neapolitanis suos habuerit natales, vel saltem in plures fuerit propagatus. Scribit enim Italus quidam Empyr. Fiora vanti, quod propter annonæ caritatem in castris Gallorum mercatores castrenses (*Die Marscher*) vandiderint carnes occisorum, & ex elu carnis ejusdem speciei malo huic fieri obnoxios: quod in cani-

bus & suis se observasse testatur. Refutatur autem à Sennerto dicente, illum confundere Elephantiasin cum Lue Venerea, defraudari quidem animalia ex comestione carnis suæ speciei: quem affectum cutaneum non Luem Veneream, sed potius Elephantiasin esse.

In hoc ferè omnes consentiunt Medici, patriam hujus mali esse Indias, è quibus una cum remedio in Europam fuit transportatus, cum in Indiarum nonnullis locis soleat esse Epidemicus. Galli & Hispani rem cum infectis habentes & simili infecti morbo redeuntes in Europam eundem propagarunt.

Helmontius pro more suo peculiare quid circa morbi huj. originem in Tract. inscripto tumulus pestis fingit, comparisonem instituens circa equum Verme laborantem (*der Wurm*) qui adstans aliis in eodem stabulo omnes inficit: &

inter hominem Lue Venerea laborantem: Et putat hic Chymicus nebulonem quendam Sodomiam exercuisse cum istiusmodi quo verme infecto, indeque natales suos morbum hunc habere.

In casu 1. recensentur phaenomena & indicationes morbum hunc concomitantia, quae omnia ex acido quodam corrosivo non adeo volat. facile deduci possunt, de quo vide prolixè lib. 5. Cas. 17. De Pruritu muliebrium, in quo varia fuere proposita de hujus morbi natura.

Veteres recensentes causam hujus morbi, numerant inter affectus hepatis, quia putant hepat unicam sanguificationis organon esse, hinc dicunt causam esse occultam hepatis peculiari modo infectae, atque inde depravari totam massam sanguineam.

Noctu plerumque dolor solet exacerbari. Simile hoc habet Lues Venerea cum scorbuto, quia omnes ferè morbi ex se to vitiato orti noctu solent esse graviotes, ob aliam influentem materiam subtilem, in qua luna obtinet praedominium, & magna familiaritas intercedit Scorbuto cum Lue Venerea, cum saepius eadem adsint symptomata, eadem juvent medicam. ut nisi Medicus valde si cautus & prudens, facile innocentem diffamare possit.

In casus resolutione dicit Auth. *contagium variis modis disseminari*, nempe per salivam inter pocula communicatam, ex oculis, per contactum, ut si quis cloacae insideat, quae saepius Lue Gallica infectus fuerit ulus, si in eodem lecto quis pernoctet, si vestes gestat infectas, frequenter tamen per coitum. Vir hic tui infectus ab impuro coitu à femina A. dicit hoc à malignis vaporibus &c. Rectius dici-

tur, in vagina uteri infectae mulieris reperiit ulcuscula, quae valde calefacta accurrentibus spirit. & aëtuante sanguine spirent fermentum quoddam contagiosum & malignum, illudque communicatur viro concumbenti, quod statim occupat prostatas glandulas, atque sic facilius excitari potest, quia eò tempore magis sunt patuli quam alio, hinc vino aëtuante, ut ex casu apparet, eadem facilitate inficiuntur. Fermentum hoc acidum aliquandiu latens in his glandulis eas corrodit & exulcerat, unde dolor lancinans & vehemens praesertim inter mingendum, horum effluxus, unde tumor, spirituum excitatio, unde inflammatio virgae, neque diu ibi latere potest, quin cum humorum circulatione deferatur, unde variatum partium symptomata oriuntur.

Signa diagnostica varia proponuntur, quae etiam scorbutum indicare solent, unde ipsa certitudo hauriri potest ex confessione aegrotantis, si nempe statim post coitum impurum & foetidum male se habuerit.

Pro diversitate temperamentorum varia Symptomata producuntur, in nonnullis, praesertim veneno copioso in corpore existente praevio, capitis dolor vehemens & intentissimus, praesertim noctu exoritur. Solent erumpere pustula latae, si non in toto corpore saltem in facie, capite & circa pudenda, spirantes peculiarem foetorem: eadem faucium exulceratio cum carnosis excrecentiis in palato, quae saep multum facessunt negotii Medicis & Chir.

Curatio hodierno tempore non adeo solet esse difficilis, modò ritè institua-

ter,

tur, uti enim hoc malum longius serpsit & latius, sic plures experientia plura invenerunt remedia. Non opus est, ut agatur de preservatione huius morbi, ne major occasio præbeatur peccandi, unde parum Christianè scripsit Magninus, quod impunè quis & securè cum infecta concumbere posset.

Curatio vel generalis est vel specialis, *Generalis* respicit ipsum morbum, *Specialis* Symptomata urgentia, *Generalis* instituitur purgatione, vel sudoriferis, vel inunctione ☿ iali, qui ultimus tamen curandi modus non videtur satis tutus, quia ☿ ialia frequentius etiam foris exhibita plerumque post sese indelebilem relinquunt characterem, de quo vid. *Cal. 2.* Hinc in fine A. aurum ad eliciendum ☿ adhibuit. Vid. etiam allegatum casum de Puritu muliebrium.

Inchoanda itaque curatio est purgante, vel pro diversitate subjecti V. S. instituenda: solent enim alii perfectæ curationis signum desumere ex sanguine emisso, unde circa curationis finem venam fecant, & cum adhuc corruptus sit nondum ad perfectionem curationis ventum esse iudicant. Alii idem tentant purgatione, si nempe vehemens aliquod purgans absque dejectione humorum corruptorum assumitur, morbum curatum esse iudicant, & è contra. *Nota* (1) omnibus purgantibus semper admiscendum esse ☿ dulcif, quia facilè sese associat & complectitur acidum vitiosum, illudque secum è corpore eliminat. (2) Semper octavo vel nono die interponendam esse purgationem, quo die à sudoriferis abstinendum. (3) Sudores in lecto elicti non satisfaciunt expectationi, unde (4) in la-

conico provocandi sunt. A. dicit lapidibus vel scoriis ferri ignitis &c. Verùm felicius si spir. vin. rectificatus in exigua dosi patellæ inditur in illaque accenditur & infecto sedenti à laconio supponatur. Cavendum tamen ne ignis augeatur, ut spir. vin. in majori copia affundatur, cum aliàs sella facilè flammam concipit, non sine periculo tum ægrotantis tum ædium. (5) Sella ita debet esse adaptata, ut facile janua aperiri possit ad eximendum ægrum ob animi deliquium, quod in principio curationis plerumque sapius supervenire solet. Hoc de curatione generali.

Non opus est tanto apparatu medicamentorum eliminantium, cum unicum satisfacere possit, nempe panchymagogum Crollii, cui additur ☿ dulcif. cum aliquot granis diagyrid. vel trochisc. alhand. v. g.

℞. Extract. panchym. Croll. ℞j. Mero, dulc. gr. v. diagr. gr. viij. cum aq. Guajac. vel Elix. propriet. fiant Pilul. num. xv. quæ deurentur: commodissimè enim ☿ dulcif, præscribitur in forma Electuarii vel in forma pil. ne diutius in ore contineantur, dosi, ☿ dulcif. singulis vicibus augeti debet usque ad gr. xij. & temper gr. 4. 5. l. 6. diagyrid. addantur.

Nota: Si ægrotantis corpus sit pituitosum & lymphæ crassæ refertum, tum exulare debent ☿ ialia, priusquam præparantibus illa viscida crassities fuerit præparata, quia aliàs ☿ in humoribus viscidis & glutinosis occultatur & aciditate sua inversa ossa exedit, inde caries, tum cum nutritium perverit, & spirituum è sanguine generationem impedit, unde tremor & atrophia, vel vi præcipitandi

in glandulis salivalibus se gregat, unde continua spatio.

Auth. monet corpus facile ab injuria aeris frigidi offendi, hinc necesse est ut aegri peculiari in camera includantur, neque licet in 4. 5. à 6. septimanis prodire in publicum. Vinum exulare debet, quia auget acidum, & pro siti potuque ordinatio substitui potest decoctum secundarium lignorum.

Germani difficiliter curantur quam Galli aut Itali, qui sunt rarioris texture & ad sudores eliciendos ob pororum stabilitatem magis dispositi.

De Curatione speciali: si dolor articulorum valde urgeat, licet nonnunquam exhibere opiata, quibus semper admiscenda specifica, partibus dolentibus felici cum successu imponitur Emp. de Ranis cum ζ io cuius A. mentionem facit.

In faucium exulceratione & excrementis carnosiss conveniunt Gargarismi ex lign. Guajaci & Sarlaparill. D. Præles vidit post morbi curationem ægrum adhuc diu fatigasse continuatis purgantibus & sudoriferis una vel altera septimana. Pustulis abigendis conveniens est valde unguentum ab A. recommendatum. Nobiliss. D. Præles observavit egregium successum aquæ ζ ialis (Dopfs. Wasser) in virgine magnæ conditionis, ut audiri adhuc volebat, in pustulis sanandis tum in facie, tum in pudendo, ut ζ . Aq. rosar. ζ iiij. ζ si præcipit. ζ i. detur, qua sine omni agitatione pluma aliqua illinuntur pustulæ & statim pereunt. In sexu fœminino mensibus supervenientibus per triduum vel quatrimum curationem differenda. Reliqua ad hujus morbi curationem necessaria eleganter proponit Auth. quæ legi merentur.

CASUS IV. De Cicuta.

[Historia vid. pag. 310.]

RESOLUTIO.

OB figuram similitudinem facile cicuta hominibus errorem imponit, eam pro rad. petroselini, vel etiam pro pastinaca colligentibus.

Symptomata assumptionem ejus subsequenta malignitatem & virulentiam satis superque arguunt, notum enim est ex Institutionibus, quod veneri exhibita signa sint cordis anxietas, rossio ventriculi, facies cadaverosa, rigiditas totius corporis, tremores, convulsiones, vomitus, dejectiones cruentæ, sopor, scotomia & alia: hinc nonnulli è doctioribus putant So-

crati Cicutam ab Atheniensibus fuisse exhibitam, cujus tamen falsitatem ex Valerio Maximo probare contendunt.

In casu allegato refertur melius ægrotañtem sese habuisse post usum vini absynthites, quia amara corrigunt & acida & alkalica actiora; Cicutæ Bezoar habeatur gentiana: quod si Medicus paulò post assumptionem superveniat, non statim ad alexipharmaca vel bezoardica est properandum, sed statim Emeticum quoddam propinandam, & si suspicio adsit partes quasdam jam transisse ventriculum, Clysteres quique è mucilaginosi.

nos parati conveniunt, post exhiberi debent alexipharmaca. Instar omnium est theriaca, quoniam ex tot diversis contat partibus, quarum pori diversa materia ætherea replentur, hinc venenis diversa etiam materia est opposita. Successit felicissimè nonnullis tali errore in periculum vitæ præcipitatis, quod statim assumpserint Vinum Hispan. subsequenter ad incalescentiam & sudorem provocationem corporis moti, finem curationis im-

posuerunt Vino medicato ex ruta rad, gentian. & absinthio præparato. De simili casu Simon Pauli mentionem facit in digressionem de Febris, communicans simul medicamentum, quo mulieres restituit, quod valdè extollit, quasi summam Medicinæ Candidatis communicaret arcanum, cum tamen ex vulgaribus sit compositum, nimirum aq. Card. bened. in qua cocta fuit rasura C. C. post addidit diascordium.

CASUS V. De Fungo Venenato.

(Historia vid. pag. 311.)

RESOLUTIO.

EAdem ferè producit symptomata. **Q.** Unde Sudores frigidi? Dicimus à defectu sp. quibus copiosè non influentibus, tubuli & pori collabuntur, hinc circulatio sufflamatur, unde humores frigidi disfluunt per corporis habitum. Duplici qualitate solent fungi nocere vel venenata vel viscosa, Venenata totius sanguinis crasin pervertit. Viscosa parietibus ventriculi & intestinorum adherens, dolores ventris, irritationes spasmodicas, vomitus & dejectiones cruentas inducit, & viscositas satis patet ex inflatione de qua conquestus fuit æger, ubi enim mu-

cus viscidus ibi flatus generantur. Hinc Banarolus observ. 45. penteocostes 3. commendat oxymel cum theriaca, sicque opponit & venenatæ & viscosæ qualitati, oxymel enim incidit, attenuat, theriaca virulentiam tollit.

In principio conveniunt Vomitoria, quæ describuntur Cas. XI. de arsenico assumpto. Fabricius Hildanus observ. 34. cent. 4. refert Principem quandam absente marito ex esu fungorum desperatè ægotâsse, superveniens Princeps, eamque elictam ferè à Medicis reprensens exhibuit lap. bezoard gr. 40 & subsequentibus paulò largissimis sudoribus conjugem sibi reddidit.

CASUS VI. De Helleboro.

(Historia vid. pag. 312.)

RESOLUTIO.

IN sinu suo gerit acre subterfugiens omnem sensum, & demum peractâ co-

actione ima & 2da sese prodens systemati nervoso valdè inimicum, unde facit Epilepsiam

lepiam & non raro mortem inducit, ut patet ex allegato Exemplo Auth. hinc in substantia nequaquam exhibendum, sed solum in infusione, vel etiam sub forma ex-

tracti additur aliis purgantibus pro vino medicato, & ut plurimum dolores colicos excitat extractum, & præparatur tutius spir. vin. tartarifato.

C A S U S VII.

De Euphorbio.

(*Historia vid. pag. 313.*)

RESOLUTIO.

Subtilissimas in se habet particulas materiæ primi Elem. innatantes,

quod vel ex sola curatione probabile est, omnia enim mucilaginosa, aquosa $\circ\circ$ sa expectationi satisfecere.

C A S U S VIII.

De Juglande arbore.

(*Historia vid. pag. 314.*)

RESOLUTIO.

Arbores juglandes peculiare quid spirare, vel ex solo odore patet tempore vernali, nec enim ex succo austero styptico & vitriolatæ naturæ, unde facile recubantes sub umbram illarum patiun-

tur obstructions tubulorum in capite, quâ impedita humorum circulatione Cephalalgiam inducit, & facilius hoc fieri potest in subjectis, quorum sanguis ad coagulationem pronus & acidi fertilis, ut in mensium suppressione laborantibus observari debet.

C A S U S IX.

De Lixivio è Crystallis nitri.

(*Historia vid. pag. 315.*)

RESOLUTIO.

Etiam immediatè è ventriculo aliquid immisceri M. S. nemo facile ne-

gabit, unde subita illa resertio omniumque partium alacritas in debilitate, ab assumptis cordialibus & restaurantibus, unde phlogosis illa & faciei rubor, à præ-

prandio vel cœna, indices extraordinariæ
cujusdam effectuscentiæ in M. S. Lixivi-
um hoc Plum profundius sese insinuat tu-
nicis ventriculi cum humoribus circu-

lantibus ad fibras nerveas delatum, hu-
morem excitavit, irritationem, unde Vo-
mitus ad cor delatum, coagulationem,
unde animi deliquium & sudores frigidi.

CASUS X.

De Plumbo.

(*Historia vid. pag. 316.*)

RESOLUTIO.

Aliquoties observavit Nobiliss. D.
Præses contracturas in figulis, &
meminit se tractasse figuli uxorem ar-
thriticam, quæ nullo remedio constanter
curari potuisset, donec maritus aliis se
consecrasset laboribus: continet enim in
se plumbum copiosissimè Merc. hinc si
ex ullò aliquò metallo, certè facilius &
copiosius ex plumbo, Merc. metallorum
confici potest: quicquid etiam dicat Rol-
finckius in Schedis suis de Mercurio me-

tallorum non ente, contrarium enim satis
superque præter alios demonstratum est
à Beckero in responsione ad schedas Rol-
finckii & Kunckelii scriptis chymicis.

Quod autem Mercur. istiusmodi tor-
porem & artuum contracturam inducere
possit, eleganter scripsit Antonius le
Grand in sua naturæ historia, & juxta ejus
mentem nos cal. de pruritu muliebr. vel
alibi. Nihil adeò prodesse videtur istius-
modi arthriticis vel paralyticis quàm cura
lactis, si ritè instituat.

CASUS XI.

De Arsenico.

(*Historia vid. pag. 317.*)

RESOLUTIO.

Pessimum & vehementissimum est in
rerum natura venenum, cum sit val-
dè volatile, nec facile figi possit, figendi
modum docet Birbette in sua Chirurgia,
hinc fumus ejus eadem, & non raro gra-

viora solet excitare symptomata, quam si
in substantia fuerit assumptum: hinc vidit
D. Præses duos Medicos occupatos in su-
periore domus parte circa Veneris dealba-
tionem, quæ sit beneficio Arsenici, primo
còrdis anxietate, deinde animi deliquio
fuisse correptos & aliquamdiu quasi

Kk kk mortuos

mortuos iacuiffe. Et dicitur de nonnullis Italis quod chirothecas & literas volatili hoc veneno ita possint inebriare, ut quamprimum incautius à manu calida agitentur vel tangentur adflans corripitur corpus. Si per fumum vel & inspiratione fuerit ingressum, sive per quascunque vias corpus intraverit, tum serò confugiendum ad pretiosissima alexipharmaca, & sudores continuo eliciendi, sin verò ita in substantia fuerit deglutitum & in ventriculo lateat adhuc, in periculum vitæ conjicies ægrum, si statim exhiberi velis dia-

phoretica, quia venenum sic majori vi & impetu propellitur ad præcordia, potius tum propinanda sunt pinguis, ut butyrum recens in cerevisia calida solutum, jascula pinguiora, Ol lini vel nucum vel amygdalarum, vel aq. tepida cum Ol, aliquo mixta, neque hic diu deliberandum, sed quicquid ad manus est adhibendum, quia sunt in magno periculo; si magnæ adsunt erosiones in intestinis, Clysteres ex lacte commendantur, & decoct. docet A. quidam solo lacte copiosissime assumpto ægrum quendam fuisse liberatum.

CASUS XII. De Spiritu vitrioli.

[*Historia vid. pag. 318.*]

RESOLUTIO.

Ad id infamis est Tr. Aq. fort. ob summam vim corrosivam, cum tamen si non majorem saltem æqualem vim possideat ~ Vitriol. & in ejus exhibitione nequaquam liberalem esse deceat. *Cyratio* una eademq; est, lac non videtur proficuum, cum facile abeat in coagulum, ergò potius per Clysteres injicien-

dum, cui aliquot ovorum vitelli admiscendi, quia valde leniunt, tenuis quædam mucilago sem. Cydon. & gummi tragacanthi cum aq. sp. viv. in forma liquida, frequenter assumpta, egregiè prodest.

Sub finem casus dicitur ægrum periisse Apoplexia, sic videmus, quod ~ Vitriol. vim coagulativam in dissitis partibus tandem prodiderit.

CASUS XIII.

De Calce viva.

[*Historia vid. pag. 319.*]

RESOLUTIO.

Quid calx viva præstare possit ex eo solo patet, si attendamus ejus bene-

ficio fontanellas excitari posse, & meminit D. Præses puerulum, cui inter ludendum alter calcem vivam oculo iussaverat, cæcum fuisse inde factum; scimus quidem

dem quod in malacia assumpta non tam
facile noceant, verum ne quid nimis, &
si jam actia fermento acri addantur; Ol.
flamma vel ligni additur.

Quæ A. in resolutione Casus ap-
ponit ex illis Clysteres præparari de-
bent.

C A S U S. XIV.

De Lacte coagulato.

[*Historia vid. pag. 320*]

RESOLUTIO.

Valdè acefcit, qualis enim cibus, talis
chylus, qualis chylus, talis sanguis
&c. unde graviora tolent supervenire
Symptomata, sanguis eadem producit
Symptomata, quia extravasatus putredini

valdè est obnoxius, hinc videmus, quàm
dubii eventus sit illa curatio Epilepsiæ,
quam assumpto sanguine humano insti-
tuunt. Non opus erit hic plura addere,
quia quod de lacte coagulato expectan-
dum, & quænam remedia exhibenda, jam
dictum est de morbis infantum.

C A S U S. XV.

De Sanguine taurino.

(*Historia vid. pag. 320.*)

RESOLUTIO.

Sanguis in grumos abiens extra ventri-
culum in cavitate aliqua vel ductu ma-
nifesto citra noxam aliquamdiu ibidem
delitescere potest, ut videmus in vulneri-
bus abdominis, dum enim exigua portio

sanguinis extravasati in abdominis cavi-
tate remanet, qui postmodum discutitur. In
ventriculo aliter se res habet, cum forsan
affluens fermentum acefcientiam augeat,
commodiorque adsit via, quâ toti sangui-
ni partes, putridæ communicari possint:

CASUS XVI.

De Rubetæ Veneno.

[Historia vid. pag. 321.]

RESOLUTIO.

EGregia alias à bufonibus præparantur Medicamenta tum foris tum intus exhibenda, v.g. Ol. amuletum contra pestem apud Zvvölferum Helmontii compositum, dempto sale illo volatili acri venenoso, quod sub forma ferri flavi in illis reperitur: notum enim est quod oleosa valdè profint in quovis veneno quod abundant acrimoniam, manu enim Ol. illita Aq. reg. sine noxa tractari potest, tum etiam Ol. in ventriculo impediunt, quo minus venena sele diffundant, ita ut integris viribus provocato postmodum vomitum iterum excernantur.

Circumforanei ad commendandam theriacam aliaque alexipharmaca varios

habent modos decipiendi, alii bufones injiciunt Spir. vin. Argentoratensi in quo bufones statim extinguuntur: verum illi dolose statim addunt theriacam & effectum theriacæ tribuunt, Spir. vin. v. ¶ esse vulgò persuadent. Gallus quidam nomine Monconi in itinerario suo Anglico scribit, quod quidam jactaverit bufones & Tart. velem iam & io vivo ipsis imposito statim extingui, ejus rei probam fuisse institutam in societate regia, sed eventum expectationi non respondisse: meliorem præstitisse effectum axungiam Norvvegicam, quâ illi bufones statim fuerint extincti, fortè ob hanc causam, quod axungia illa figat omne volatile, sicque vitam adimat.

CASUS XVIII.

De Morsu serpentis.

[Historia vid. pag. 323.]

RESOLUTIO.

Dubium adhuc est quomodo serpentes venenum afflent? Notum enim est veteres putasse indi venenum præmisso

morsu, caudâ, Helmontius Serpentibus venenum inesse negat, ejusque ideam in furore vel ira demum concipi statuit, ex eo quod saliva hominis nequaquam sit venenosa, quod si valde irascatur, vulnera dentibus

tibus inflicta esse maligna. Rhedi Nobilis Italus, diligens scrutator naturæ, & valde sedulus in faciendis experimentis circa vipersas, dicit venenum recondi certis vesiculis in palato, quæ ad iram commota vipera vel obrutescentiam venæi rumpantur, vel inter mordendum premantur, ut sic facile venenum per vulnus inflictum dentibus communicari possit. Refutatur vero à Gallonomine

Charras in tractatu Gallice conscripto de Viperis, quem in linguam Germanicam transfert Medicus Francofurtensis proximi nundinis edendum.

Reçè inter dicitur somno, ut habet A. quia fermentationes in somno sunt debiliores, neque tanta vis partium occurrentium, ut venenum in peripheria corporis contineri possit.

CASUS XX,

De Hirudinibus deglutitis.

[*Historia vid. pag. 324.*]

RESOLUTIO.

Rodendo fibras nerveas convulsionem acceterunt, convenit aqua sal-

ta, si enim salipsis inspergatur vel cineres calidi, statim decidunt.

CASUS XX,

De Cantharidibus devoratis.

(*Historia vid. pag. 324.*)

RESOLUTIO.

Cantharides crudæ absque vitæ periculo assumi nequeunt, legitimè vero præparatæ in nonnullis morbis egregium præstant effectum. Modi præparandi non omnes sunt tantissimam præparationem communicat Jacobus Kotrebuck, Archiater Hanoveranus,

℞. Cantharidum pulverizat. ℞j. infund. de per 3. vel 4. dies in ℞ij. vel iv. vini. Rhénani, post effunde vinum relicto pulvere in fundo, ut planè nihil cum vino transeat, hujus vinis cochlear unum adde 8. cochlearibus vini vel cerevisiæ, & in gonorrhœa, hydrope, U. in suppressione & calculo, tuulissimum habebis remedium.

CASUS XXI.

De stranguria cruenta ex cantharidibus extra applicatis.

HOc saltem in hoc casu moneri potest, quod in illis qui laborant mictione cruenta, nequaquam vesicatoria ex

Cantharidibus præparata imponenda sint.

CASUS XXII.

De Morsu canis rabidi.

Stupendi hujus affectus vera causa in quonam consistat vix explicari potest. Multa quidem proponunt de ideis Helmontius & Marus Marci in Philosophia restituta, verum ubique non satisfaciunt. Plura explicantur, si dicamus, quod quemadmodum ex certo motu digitorum hypochondriis vel plantis pedum ad motum sequitur certa perceptio, titillatio, ex alio motu acus vel gladii corpori admoti, alia perceptio, dolor, sic etiam ex certo motu, quem venenum canis rabidi imprimat spiritibus animalibus vel etiam filamentis cerebri, certæ oriuntur perceptiones: ipsum enim sensorium affici nemo facile ibit inficias, hinc cum nec objectum nec intermedium accusari possit, rectè conijcimus in vitiosum sensorii motum: spiritus illi in suo motu jam perversti, incidentes in vestigia antea impressa, varia formant phantasmata: & admiratione certè dignum, quod venenum illud in hominibus motus similes animales produ-

cat, sic si à cane, vociferantur latrant & mordere conantur; si à felibus, unguibus obvios invadunt & felium more spuunt.

Venenum illud fermentum est, quod sanguinem valde turgere facit, & quasi spumantem efficit, spiritus animales majori in copia affluentes, quam ut circulari possint, tremores, anxietates, oculorum torvitatem, aliaque omnia producunt symptomata.

Signa canis rabidi sunt, si obvios tam notos quam ignotos invadant, ore currant hiantes, lingua exempta valde rubra, nonnunquam nigra, ab omnibilibus & potu abstineant, oculi magni promineant & rubri, cauda pendula.

In curatione vulneris rectè dissuadet aqua frigida abluitionem, frigida enim poros foris constringentia intropellunt venena, conveniunt cepæ, allium contusum cum pulv. & si vulnere imponatur cum theriaca.

Scarificationes profundiores instituendæ

dæ & si conditio partis admittat cauterium actuale. Internè Tinct. bezoartica sæpius de die exhiberi potest. Omnia

medicamenta è cancris parata valde sunt proficua, ut pulv. canc. aqua canc.

CASUS XXIII.

De Veneno Canis rabidi esu lactis

vaccini communicato.

Venenum non solum valde volatile, sed & viscidum & glutinosum est, hinc constat ex historiis, quendam gladio vulneratum, quo ante biennium vel triennium per fossus erat canis rabidus, rabiem contraxisse. Legi possunt plura rariora apud Borellum, Zacutum Lusitanum, Fabricium Hildanum, & de causa Marcus Marci.

NB. Delitescit sæpius venenum hoc plures per annos, donec fermentare incipiat occasione præbens ipsis humoribus circulantibus vel spirit, animalibus: vel materia certa subtilis illud comoveat, unde M. S. invertitur: quemadmodum

observamus variolis à prima nativitate plures per annos delitescere, & tandem occasione certæ materiæ subtilis huic veneno sese insinuantis, & sub forma vaporis vel halitus vel sub forma inter humoris & vaporem media sanguini sese insinuare. Unde facile constat, non reperiri semper ad fermenti alicujus vel veneni excitationem vehementem quendam motum, à copiosa materia ætherea, sed certam quandam & quoad figuram proportionatam eamque pauciores materiam subtilem id præstare posse, quod alii copiosiori denegatur.

CASUS XXIV.

De Morbis ex incantatione.

Difficile illi morbi præsertim in principio possunt cognosci, stupenda enim & horrenda symptomata à causis etiam naturalibus (sive ut Medicè loquar.) p. n. produci possunt, unde non statim, si fortè animalcula in ventriculo & intestinis hospitentur & vomitu rejiciantur, concludendam est, fascinationem vel incanta-

tionem sub esse, ipsa enim semina bufonum, scarabæorum aliorumq; assumpta excludi possunt per istiusmodi animalcula. Exempla ferè sunt innumera, in Ephemeridibus Medicorum Germanorum Tom. I, à Segero communicatorum de famulo lanionis in itinere aqua è palude hauriente, In cujus ventriculo spatio semestris bufones

nes fuere generata, postmodum vomitu iterum excretæ, beneficio Emetici aliqujus, Sagæ morbos inducunt vel mediis quibusdam naturalibus vel ex mera persuasione, ita ut quod ipsius Dæmon præstat, hoc sibi tribuant lamia.

Quomodo Sagæ citra noxam venena quadam ore detinere & postmodum certis hominibus communicare, eosque inficere possint, vel etiam manibus vel baculo inquinato corpora attingere, hoc videre est in Tract. ling. Germ. edito Schefferi de Sagis Lapponiæ. Certe ipse Dæmon artifex rei Chymicæ est peritissimus, venena ita potest præparare, ut in vis publicis reposita, si quis prætereat, statim inficiatur: sanguinis circulationem &

spirituum animalium motum etiam variis depravare potest modis, ut admirandi motus partium, eorundemque contortuosæ coctiones & extensiones aliaque horrenda excitentur: & quis non facile intelliget Dæmonem admiranda in corpore præstare posse, si vel solam glandulam pinealem variis, illisque contrariis motibus agitet.

Præmissis universalibus Vomitoriis præsertim, ad specifica incantationi opposita perveniendum. Inter alia laudatur herb. Antirrhin. flor. hyperici, o° hypericonis compol. Empl. fœtid. Mynf. Ungu. Carrichleri quod ex axungia canis, ut si & caponis, cum visco corolino præparatur.

De Philtris.

QUærit. Num dentur Philtra? R. Affirmando, nihil enim absurdi statuitur in eo, quod spiritus animales determinari possint ad certum aliquo objecto, videmus enim in canibus, quod panis, caseus vel frustulum carnis aliquandiu sub axillis vel in calcceis gestata, spiritum ipsorum ita influere faciant, ut nunquam benefactorem illum deserant, quod alii & in avibus fuere experti,

Præparantur Philtra ex sanguine, lacte, urina, quibus ope Dæmonum addunt venena sanguinem valde acrem fœculentum ramen reddentia, unde tristes & melancholici sunt illi, quibus philtrum est exhibitum. Si suspicio adit adhibiti philtris, statim vomitorium propinandum, quod aliquoties reiterandum: post sudores provocandi, commendatur Elect. contra Philtra Hartmanni, Antidotus Orvietani, quæ valdè deprædicatur, contra morbos ex incantatione ab Hel-

mont: tract. lap. Succus nasturtii aquatici.

Baronis in Bohemia filius philtrum acceperat & tabe tandem obiit, aperto cadavere, repertum fuit in ventriculo durum corpus cornu non ab simile, ex quo in filii memoriam parens cochlear confici curavit, eoq; plures per annos usus, tandem forte fortuna incidit in succum nasturt. aquat. & brevi post plura in fragmenta dissolutum fuit, unde statim, cum eo tempore alterius Nobilis filius simili laboraret morbo, exhibitus fuit succus nasturt. aquat. ægerque convaluit.

Salmuth in suis Observationibus aliam refert historiam notatu valdè dignissimam: juvenis acceperat pomum a puella, quod cum ipsi suspectum esset, projecit in angulum, rediens post triduum reperiebat pomum nigro colore obductum, elapsis iterum tribus diebus vidit pomum putrefactum ranulas aliaque animalcula exhibere: hinc abiens in diversorium, ubi po-

pomum acceperat, simulavit morbum, conquestus de dolore ventris, iussit puella lac calidum bibere quod ille affudit pomo putrefacto, & intra Spatium aliquot horarum vidit excrevisse ranas: abiens denuò in diverforium de vehementissimis conquestus doloribus, summamque simulavit anxietatem, iussit puella, ut bibat urinam equinam recens redditam quam ille rejecit in ranulas, quæ confestim extinctæ sunt, unde postmodum hoc remedium aded inclaruit, ut sæpissimè feliciori cum successu philtro aliquo infectis fuerit exhibitum.

CASVVM MEDICINALIVM,
LIBER OCTAVVS.

De.

Febribus.

Non potest intelligi natura febrium, nisi habeamus etiam cognitionem fermentationum in statu naturali, opera itaq; pretium erit nonnulla ex œconomia animali annotare. Plura concurrunt ad fermentationem in cordis ventriculis peragendam. (1) Ipsum viscus, cor, constat enim ex fibris valdè rigidis & solidis, unde musculus fortissimus auditur, cujus fabricam accuratè descripsit *Steno* in suo tractatu de musculis: ob fibrarum soliditatem nactum est poros valde constantes, unde coctioni facilè par esse potest. (2) Sanguis, constans ex innumeris & indefinitis partibus, opem suam confert huic fermentationi. (3) Chylus constans ex diversissimis particulis. (4) Portio illa residua in cordis contractione, quæ forsàn per solum situm materiàm fermenti

acquirat. (5) Humor transfudans in cordis ventriculos, proles sanguinis artiosis velocissimè agitati, & statim post egressum per arterias coronarias cordi suppeditati. (6) Materia mundi subtilissima; & quemadmodum varix illæ partes sanguinem constituentes ob figuræ & magnitudinis inæqualitatem innumera eaque diversa formant interstiria, & simul singulæ suos proprios habent poros, hoc æquè erit indefinitæ figuræ & magnitudinis. Ex his jam facile quilibet intelligere potest, quod si heterogeneum quod sanguini communicetur, statim ejus mixtio turbetur, sed si nihil admisceatur sanguini, & sanguis retineat suam harmoniam & concentum, tunc etiam nullaturba, nulla agitatio, sed materia subtilis permeat inoffenso pede totam M. S. Illa inordinatio non ex ipsis valis sed immediate ex cordis ventriculis ortum trahit.

CASUS I. II. & III.

De Ephemera, Diaria, & Synocha
simplice.

[Historia vid. pag. 335. 336. & 337.]

RESOLVTIO.

Febrium continuatam varix recensentur species, Ephemera; Synocha simplex vel putrida, febris ardens tertiana continua, quibus etiam addunt quotidianam & quartanam continuam, de his aurem nulli dubitant, & postmodum febres pestilenciales, ut febris petechialis, variolæ, morbilli, quo referri etiam debet febris hæctica, est etiam continua: ha-

LIII

bent

bent enim exacerbationes, licet non habeant intermissiones.

Rarò vocantur Medici ad curationem februm Ephemer. quæ vel sponte cessant, vel naturæ beneficio curantur intra 24. horas.

Ephemera oritur vel ex animi passione vel ex aëre calidiori vel frigidiori, vel ab ebrietate. Compages sanguinis hac in febre non idè reseratur vel relaxatur, hinc non tanta fermentatio, non tantus calor neque symptomata adèd gravia, quando spiritus animales segnius suo munere funguntur, pori, qui aliàs debebant esse aperti, collabuntur & conuivere saltem videntur; humores circulantes tardius iter suum absolvunt, & ipse etiam sanguis in vasis suis segnius movetur: constant enim arteriæ variis ex fibris sibi invicem impositis, quarum interstitia interfluunt spiritus animales & humores circulantes, & alluendo illas vellicant, sicque motum sanguinis in arteriis & venis promovent. Eandem operam præstant etiam in parenchymate cordis, nisi enim interstitia fibrarum illarum solidarum cor componentium rite inflectunt à spiritibus animalibus, metuendum esset, cor semel dilatatum eundem tetinere situm, nisi aliquid esset quod niteretur in contrarium. Ex his nunc facile patet, quomodo ex mœrore sanguinis crasis yarie lædatur, & febres generentur.

Febrilis illa fermentatio gradu saltem differt ab aliis; videntur enim saltem partes subtiliores, magisque nobiles paulò magis hac in febre fermentare, hinc

non tanta turbatio, nullus horror, pulsus magis tardus, quam frequens.

Semper comitem habet hæc febris tanquam causam vel antecedentem vel proximam prohibitam insensibilem transpirationem, qua restituta æger facile conualefcit. Si ad plures hæc febris extendatur dies, vocatur Synochus: quod si compages sanguinis magis solvatur, partesque inter se magis confundantur, sanguini jam putredinem esse inductam dicunt, ut in casu IV. videre est; & tum crassiore sunt & turbidæ, Symptomata etiam vehementiora.

CASUS. V.

De Synocha cum maculis rubicundis.

(Historia vid. pag. 340.)

RESOLUTIO.

IN magna aliqua fermentatione sanguinis, dum plus mittitur ad habitum corporis, quam transpirare possit, exigua & minutissima illa vascula peripheria subter cutem sæpius ita distenduntur ut rumpan, & sic excidit guttula sanguinis tenerioris, quæ late se diffundens, maculam constituit, quæ qualem præ se ferat colorem, talem sanguis habet crasin vel discrasiam. Quod si corpus seruetur probe tectum, & diaphoretica sumantur, facile maculæ illæ diffantur, sæpius etiam ab alluentibus aliis partibus à tergo insequentibus iterum redduntur fluxibiles, & versus cor vehuntur, undè ex improvise sæpius disparent: quod si partes magis volatiles abeant in auram relictis crassioribus, maculæ apparent nigræ vel lividæ.

Casus

CASUS VI.

De Causo exquisito.

[Historia vid. pag. 341.]

RESOLUTIO.

Dictum fuit, semper rationem esse habendam duorum illorum salium acidi & alkali, quorum nunc hoc nunc illud in febribus obtinet dominium. Videmus quod alkalica volatilia non in quavis peste vel febre pestilentiali tuto exhibeantur, magis vero convenire acida. Contra in nonnullis febribus præsertim intermittentibus, quartana, quotidiana & non raro tertiana alkalica valde profunt, acidorum vero nimius usus tabem & phthisin inducit.

In Causo putamus sanguinem laborare intemperie alkalica seu acri, hinc cum per partes humores circulantes, & per vasa sanguis torrentis instar, & plus solito moveatur, facile quivis concipere potest, quomodo ille motus nervorum tremulus alias augeatur, unde ob majorem fibrillationem & agitationem calor igneus.

Nullus in febre præcessit rigor, quia partes sanguinis tam naturaliter quam præternaturaliter in cordis ventriculis æqualiter fuere accensæ, ita ut per dilatatos arteriarum poros in partium tubulos effusæ sint, partes variæ non solum acidæ vel salæ, quæ irritando panniculum carnosum vel partes musculosas rigorem excitant.

Sitis adest vehementissima à sale acri, à denegata halituum è vetriculo egredientium humectatione, nulla enim adest sitis, quamdiu fibræ faucium lymphæ inantant & motu tremulo cientur.

Respiratio celerior à copia spirituum, non possunt enim non ex sanguine valde æstuante in cerebro copiosiores generari spiritus, qui quâ datâ porta per meatus magis patulos in nervos respirationis excurrunt, accedit, quod æstuans sanguis à tergo sequens semper propellat priorem, sicut unda undam, & spiritus majori in copia per nervos excurrunt in partes musculosas, quam per vasa lymphatica refluunt versus cor, vel etiam per poros abeunt in auram ab ipsorum inordinato motu & cursu, nunc in hos nunc in illos musculos fluunt, unde oritur corporis jaçtitatio & inquietudo. Ab eadem copia spirituum valde exagitatorum & à tergo sequentibus semper propulso rum cerebrum una cum nervis sicut vela à ventis servatur inflatum, unde vigiliæ. Et cum iidem spiritus ab objectis internis insuetis currendo per cerebrum incidant, variè determinantur, non mirum est, si imagines æque vivaces imprimant sensatio, quales objecta externa alias imprimere solent, hinc Deliria.

Pulsus frequens inequalis tamen, quia à magna effervescencia & continuo sanguinis illapsu & egressu in cor & ex corde frequentia, verum cum tanta sit rarefactio, ut arteriæ & venæ vix capaces sint sanguini ad eò rarefacto continendo, inæqualitas nonnunquam in pulsu deprehenditur.

Urina flammea: à salibus volatilibus aliisque partibus valde exagitatis.

Urina pauca: quia sanguis in renibus tam diu non moratur, ut serum è sinu præcipitare possit, vel etiam quod propter magnam agitationem partes per habitum corporis avolent.

Delectio cum morfu ventris, quia M. S. deponitcrementa quæ acia in ventriculo & intestina. *Lympha* è ductibus salivalibus egressa in crassatur à nimio calore, humores enim effasi in substantiam linguæ, discussis partibus subtilioribus, ibidem detinentur, accedunt vapores aciores è ventriculo, hinc *lingua siccitas, scabrities & nigredo.*

Curacionem A. suspiratus est V. S. Notandum quod semper in V. S. administranda in febre ratio habenda sit alvi, si enim illa sit lubrica, nunquam tutò vena tunditur.

Purgantia hic nocent, ob metum diarrhææ colliquativa. *Enemata* sanis tutò exhibentur ad educendam materiam excrementitiam in intestinis depositam.

Ad alvum leniendam loco purgantium conveniunt passulæ laxativa ad ℥℥. Prunæ laxativa num. 4. A. exhibet ☉ ppt. præstantius est ☉ perlatum ad gr. xij. exhibitum. Exulent calidiora Bezoartica, salia volatilia spirit. alexipharm. ne ☉ flammæ addatur. Acetum destillatum egregiè convenit & Tr. rosar. ad satietatem exhibita. Annotati adhuc potest, temporis rationem semper esse habendam in exhibendis Clysteribus, quia in principio morbi possunt esse paulò fortiores, in augmento mitiores, quos nulla ingrediuntur purgantia, ne crisis impediatur. Vid. Moræum Medicum Italum qui accuratè de febribus scripsit.

De Opiatis. Medicus non debet esse timidus nimis, neque etiam turgidus, non statim terrorem concipere debet, si adsint vigiliæ, quæ minus nocere solent, quàm somnus excedens: & observatum, in febricitantibus vigiliæ sæpè per plures dies

protractas absque ulla prostratione. Certissimum enim est, quod adstantes sæpius magis rationem quietis nocturnæ, quàm salutem ipsius ægrotantis quærant: adeoq; ad opiata rarò deveniendum, nisi summa urgeat necessitas, ne crisis impediatur. Opiata enim nihil aliud faciunt, quàm ut sanguinem magis in crassent, ad crisin autem requiritur laxitas & solutio compagis sanguinis, quò verò sanguis magis concentratur, eò minus ejus defæcatio vel despumatio expectanda: & eadem est ratio ac si cerevisia vel mustum in vase clauso maneat, ut fæces detineantur, quod exemplum illustrat doctrinam de febribus.

CASUS VII.

De Tertianâ continua.

(Historia vid. pag. 343.)

RESOLUTIO.

Dubitant multi Medici, dari tertianam continuam citra malignitatem, quapropter semper bezoartica esse admiscenda reliquis suadent. Videtur enim in continuis istiusmodi febribus tertiana & quartana continua duplicem ad esse febrem, continuam nunquam remittentem, & intermittentem per certas periodos recurrentem, facile hoc fieri potest, nam per poros arteriarum valde dilatatos in tubulos hinc inde deijci possunt partes quædam, quæ ibidem vel ob superficiem similitudinem, vel ob viscositatem, vel quod similes habebant poros, quos ejusdem generis materia subtilis permeat, sibi coherent & obstructionem patiunt: aut in eodem situ permanere nesciunt ob alias partes continuo alluentes, unde talem naturam situm, ut facilè

à p. x.

à præterfluentibus abripi possint, sanguini infundantur & jam peregrinæ materia conditionem subeunt, proque texturæ varietate nunc majorem nunc minorem fermentationis gradum inferunt. In loco illo natali cum pori in eundem finem sunt aperti vel aperiuntur, semper nova materia suggeritur, & nisi tubuli illi obstructi penitus fuerint ianati, remanens fomes à partibus recens advenientibus augetur & nova materia febrilis sic generatur &c. quamdiu non penitus ab obstructione liberetur, tamdiu nulla curatio speranda est.

Si magna muscarum copia plus solito in æstate videatur, semper in sequenti Autumno grassantur febres malignæ.

Plus alunt periculi febres continuæ circa solstitium ob spirituum pauperiem, continuo in auras abeuntium.

Primo statim die purgandum, aut nunquam nisi in fine declinationis, abstinendum à scammoniatis, resina, Extract. l. Tr. jalapp. trochisc. alband. Extr. Helleb. nigr. Panchymag. semper liquida ex passulis, foliis sennæ &c. in usum sunt vocanda.

Refrigerantibus cautè agendum, quæ largius in principio concedi possunt quam circa statum: ex quo propior est status morbi, eò minor sanguis est refrigerandus, ne Crisis impediatur.

Ab altera parte ne quid nimis in usu calidiorum. Hinc bezoartica mitiora eligenda, sin verò in his error committatur, phrenitis, vigilix, delirium vel alius visceris inflammatio facile excitatur. Ad Epithemata veniendum, si adsunt vigilix, si vehemens capitis dolor, exulent camphorata. In diæta victus tenuis im-

perandus, quò propior est status, si enim nimis nutriantur febricitantes intemperies sanguinis augetur ob spirituum inopiam & fermenti depravationem, unde nunquam cogendi ad cibum sumendum; hæc est occulta causa, quare multi facile recidivam patiuntur, quemadmodum id in hic error in puerperis febres continuas & non raro mortem infert. *Propolis ordinario* his in regionibus conceditur cerevisia tenuis, verum si magna adsit flatulentia, ventriculus valde debilis, ejus usus non videtur adeò proficuus hinc substitui posset feliciori successu decoct. C.C. c. sem. fenic. vel pomis Citri.

CASUS VIII.

De Quotidiana continua,

(Historia vid. pag. 345.)

RESOLUTIO.

Nullus horror: qui ab acidis particulis, quæque quamvis adsint, non adeò sibrantur in fibras nerveas ab spirituum inopiam, qui difficulter ex lentis & glutinosis educuntur. Calor non adeò acris, ob lentorem & viscositatem, ab eadem causa capitis dolor, vel nullus vel saltem mitis.

CASUS IX.

De Tertiana intermittente exquisita &c.

(Historia vid. pag. 347.)

RESOLUTIO.

IN Disputatione gradualis de febre tertiana intermittente actum fuit, ubi phænomena accuratè sunt descripta.

Quamvis certum sit in omnibus totius

corporis partibus materiam febrilem colligi posse, quod videmus in vulneribus, quacumq; in parte sint, facile febres accedere solent, & certiores reddimur possidere nos veram causam februm, si attendamus, quod quoties portio de sanie vel pure sanguini refluxo vel humoribus circulantibus ad vasa lymphatica redeuntibus admiscetur, mixtio & crasis totius M.S. turbetur, in cordis ventriculis, minimas suas particulas, alias internas & domesticas è loco suo trudendo, conterendo, & necessariò portio cruoris illapsi in cor alium inducit faciem. Sic etiam quoties ex tubulo in parte aliqua istius modi materia heterogenea cordi inferatur, si alius generis materia subtilis ipsam comitetur, necessariò alia interstitia alique pori in illa mixtione formantur, ad quæ replenda, si copiosa requiratur materia subtilis, oritur statim effervescentia & vehemens calor, si solito minor, fermentatio languida, pulsus debilis observantur.

Frequentissimè tamen Febrem intermittentem tertianam oriri putamus ex obstructione unius vel alterius tubuli in ventriculo vel hepate (quartanam vel in pan-create.) Quare autem potius materia febrilis in febre tertiana fermentare incipiat die 3. quàm 1. 4. hoc quærendum non in copia vel quantitate, sed potius in ejus teneritudine: molliores partes fermentum febrile constituunt in quotidiana, unde brevius tempus requiritur ad agitationem inducendam, hinc non tantus calor, neque Symptomata adeò vehementia.

Magis rigida teneriores tamen: fermentum

febrile in tertia, viscida & crassiores fermentum in quartana constituunt.

Positis etiam omnibus circumstantiis accuratè paroxysmi recurrere solent, & iisdem horis invadere, tubulus enim obstructus locus natalis retinet suam figuram, ut nec plus nec minus unò tempore capiat quàm alio, iidem pori simili modi reperiuntur tubulum respicientes, eadem materia ingreditur ab iisdem præterfluentibus alluuntur, unde eundem situm & eundem acquirunt motum, quod aliter fieri non potest, minimæ autem circumstantiæ variant res, unde à cibo & potu, medicamentis, aëre ambiente vel aliis causis etiam occultis mutatio aliqua inducatur, tunc paroxysmus citius vel tardius venit, quod constat experientia, quamdiu materia illa adventitia sanguinis ordinem turbat & leges motus seu naturæ impedit vel prævaricatur, tamdiu durat paroxysmus, qua eliminata cessat: unde in declinatione paroxysmi sudores copiosissimi erumpunt, quia tunc aliquid ab agitatione remittitur, hinc in vapores abeunt & corpora illa per insensibilem transpirationem egrediuntur, concentrantur & in guttas abeunt, quæ velocius adhuc agitata quàm partes aëris insensibiliter avolabant: quemadmodum observamus, quod in vehementissimo corporis motu non tam sudemus, quàm si ad motum corpus iterum componatur, & tunc copiosissimè sudores profluunt.

Prognosis. In Febris intermittentibus observari potest, si secundus paroxysmus vehementior sit, tertius admodum mitis, tum in quarto febrem totaliter cessaturam, si quartus valdè sit vehemens, quintus remissior, tum septimo in paroxysmo

oxyfimo febris solutio expectanda. □₁ quò crassior & magis turbida, eò brevior erit febris, sin verò tenuis, clara, intensè rubra, flamma eò contumacior erit febris, si sit citra malignitatem, curatu facilis & brevis erit, si cum malignitate conjuncta, multum facessit negotii. Hic repetenda veniunt ex Marggraff. dari benignas & malignas, malignitatis certissimum signum, quando pulsus est debilis & parvus, & æger conqueritur de anxietate præcordiorum, tum indicium malignitatis est, hæc enim sunt illa insueta in febribus intermittibus, pulsus nempe parvus & debilis.

Curatio ut omnium februm intermittentium, sic etiam tertianæ in his duobus consistit: fomes febrilis debet evacuari, secundò symptomata ipso in paroxysmo quantum possibile mitiganda. Tollitur fomes febrilis commodissimè Emetico, & quidem in tertiana debet uti die intermissionis una vel altera hora ante paroxysmum, ratio, quia medicamentum incipit operari eo ipso tempore, quo fermentum febrile infunditur, sicque illud turbat, alit, quia in tertiana intermittente humor est valdè mobilis, facilè hypercatharsis excitari possit, si duo illi motus conjungantur, unus à medicamento, alter à fermento febrili: aliter verò accidit in tertiana. Laudatur pulv. asari ℥j. exhibitus, sal ℞. li vomit. ad ℞j. verum cum habeat insignem acrimoniam ℞. & ℞ profundum, videtur infligere nauseam in ventriculo non facile extinguiibilem. ℞ rite correctum omnem absolvit paginam, quia post evacuationem relinquit præcipitationem, quod notatum est in praxi Barbettina. Tutò exhibentur

vomitória, si æger non sit herniosus, phthisicus, plethoricus, vel alius visceris ulcere contaminatus, hæc enim sunt illa, quæ prohibent Emetica. Purgantia non sint ad eò fortia, ne M. S. magis exagitetur, notum autem, quod vel à solis purgantibus vehementioribus & calidioribus febris induci possit, illudq; exhibendum semper die intermissionis in febre tertiana. V. S. hæctenus rarò satisfecit expectationi, omitti itaque potest, nisi summa suadeat necessitas, unde rectè dicit A. Cas. 9. V. S. esse omissam, tum, quod sanguinis copia non adfuerit, tum etiam quod signa coctionis jam in □₁ apparerent. Magis suspecta V. S. quia frequentius administrata, disponit corpora ad febres præsertim tertianas, causam reddit Willisius, quod partes præ faciliè dominium obtineant. Verum videtur potius aliam subesse rationem, vina nonnulla talem acquirunt dispositionem, ut sæpissimè citra causam manifestam turgescere & fermentare incipiant, sic etiam sanguis in nonnullis corporibus talem acquirat diathesin, ut à levissima etiam causa in febrilem rapiatur effervescentiam: hinc multi vivunt plures per annos febre correpti, si non haustum vini assumant vel potum calidiorum, vel etiam corpus commoveant: si animi passiones patiantur statim accedit febris, ejusmodi dispositionem V. S. videtur sanguini inducere. Egregiè etiam convenit vinum medicatum semper die intermissionis ad ℞iv. v. l. vj. assumptum horis matutinis jejunò ventriculo. ℞. Rad. cichor. sily. Pimpin. tarax. a. ℞iij. sumit. absynth. cent. min. fol. Cardb. aa. m. j.

aa. mj. fl. viol. mß. ☉ absynth. ꝑß.
fol. fem. s. f. ꝑx. rhab. agar. mechoac.
aa. ꝑiij.

(In febre quartana laudatur sem. Carth.
ad ꝑj. rad. jalapp. Virrorat. ꝑij.)

Cort. extr. ꝑß. passul. min. ꝑß. In-
cisa & contusa aspergantur ☉ ꝑri
per deliquium, dentur ad nodu-
lum. Signetur, Species ꝑum Wein.

Semper alternis diebus hantum sumat
zger horis matutinis jejua. ventric. Dua-
bus horis circa circiter ante paroxysmum
specifica exhibenda sunt, evacuato jam
corpore, sunt enim ferè innumera.

Si magno cum frigore paroxysmi re-
currunt, conveniunt salia fixa cum aliis
præcipitantibus mixta;

℞. Corall. rubr. sal. absynth. aa. gr.
xv. MF. p. ℞. Salis absynth. ꝑj.
ꝑij diaph. ꝑß. MF. p.

Sin verò nullo vel paucò cum frigore
recurrant, convenit spir. * salus ad ꝑß.
exhibitus, alii exhibent ad ꝑj. usque v. g.

℞. Aq. antifebr. Schröder. ꝑx.
spir. * volat. ☉ ꝑß. M. D. pro dosi.

Facillimè febre tertianæ intermittenti
conjungitur scorbutus, cujus signa sunt
respiratio difficilior in ipso paroxysmo,
dolores lancinantes in corporis ambitu,
sopor, delirium &c. tunc ℞. Arcan. du-
plicat. Mynsicht. ꝑj. ad ꝑß. usque quod
egregiè convenit. Vid. Cas. XV. detur
ante paroxysmum, vel addatur C. C. Co-
rall. rubr. ☉ diaph. ocul. ☉.

℞. Aq. card. bened. ꝑj. theriac. an-
tiscorb. aa. ꝑ.iiij.

Spir. * ☉ sigtr. xv. Syr. antisc. ꝑiij.
MF. potio ante paroxysmum.

℞. Tr. bezoard. D. Mich. cl. f. camph.
ꝑß. aq. tarax. fl. sambuc. aa. ꝑvj.

Syr. papav. errat. tantillum. M.
pro una dosi.

Externa nunquam sunt negligenda.
Vid. Colleg. in tabellas Marggraff. Cam-
phora de collo suspensa, Empl. antifebr.
Strobelberg. Fuligo splendens cum telis
araneorum carpis manuum imponenda.
Therebinthina Veneta linteo vel corio
superinducta, & pulsui imposita: amule-
ta illa emittunt corpuscula, continuè
M. S. sese insinuantia, vel juvant, quate-
nus certos ob poros certam inferunt ma-
teriam subtilem vel æthercam.

CASUS X

De Tertianâ simplici unica purga-
tione curata.

(Historia vid. pag. 348.)

RESOLUTIO.

Nisi fermentum febrile profundius
lateat in tubulo, & M. S. non adeò
sit prædisposita ad præternaturalem effe-
vescentiam, unico sapissimè curantur
purgante.

CASUS XI.

De Tertianâ legitima aceto absynth.
curata.

(Historia vid. pag. 349.)

RESOLUTIO.

Dicimus quidem febres intermitten-
tes oriri ab acido vitioso, continuas
ab alkali, notandum tamen est, quod
potentius acidum deprimat mitius & de-
bilius, unde non ratò acida in febribus
intermitt. magno cum juyamine exhi-
ben-

bentur, præsertim si temperentur amaris, amara enim egregiè conveniunt in omnibus febribus intermittentibus.

CASUS XIII.

De Tertiana pura.

[*Historia vid. pag. 351.*]

RESOLUTIO.

EGregias formulas proponit Auth. hoc in casu, dictum quidem fuit intermittentes febres tertianas oriri ex obstructione hepatis, communissimè tamen ex vitio ventriculi; juxta Helmont, enim origo vitæ longæ & brevis est in sanguine, sanæ vero & morbosæ ex ventriculo, febres enim intermittentes ut plurimum ortum trahunt ex vitio coctionis in ventriculo, fomitemque ibidem deponunt, hoc probari potest multis rationibus, nam 1. Vomitoria valde profunt. 2. Convenit jejunium. 3. Quilibet error etiam levissimus commissus in diæta prolongat febrem & paroxysmum accelerat. 4. Quoniam conveniunt stomachica, unde vinum generosum & V multis profuere, quatenus correxerunt cruditates in ventriculo. 5. Ebrietas curat febres tertianas, excedente enim nimio potu tandem subsequitur vomitus. Ergo causa illa quaerenda in ventriculo.

CASUS XIV.

De Tertiana paralyssi superveniente.

[*Historia vid. pag. 355.*]

RESOLUTIO.

Obspir. animalium penuriam pigrius incedunt humores circulantes, &

facilè contumacissimæ obstructions in poris partium hinc inde oriuntur, unde insensibilis transpiratio impeditur & sanguis disponitur ad diserasiam febrilem, vel materia latens in tubulo temporis diurnitate talem acquirit situm, ut eandem alia sub facie sanguini iterum miscetur, ejusque mixtionem turbet in cordis ventriculis.

CASUS XV.

De Febre quotidiana intermittente.

[*Historia vid. pag. 356.*]

RESOLUTIO.

DUbitant nonnulli, num dentur febres quotidianæ intermittentes. Omnes dicunt istiusmodi febres esse tertianas duplicatas, verum nullam obstare videmus rationem, quare non singulis diebus materia febrilis in tubulo sanguini communicari possit: secundò videntur observationes plures med. quæ satis ostendunt, dari febres quotidianas intermittentes. Clysteres ut in hac, sic etiam in tertiana & quartana apprimè conveniunt, ut notat Hoferus, si paulo ante paroxysmum alvus laxetur Enemate, febrem semper fore mitiorem.

CASUS XVII.

De Quartana intermittente.

[*Historia vid. pag. 357.*]

RESOLUTIO.

VOcatur hæc febris Medicorum opprobrium, & extendit se ad annos 20. 30. usque, nidulare videtur in hypochondriis.

chondrio sinistro vel in liene vel in pancreate, quod accuratius, à ejus unius vel alterius ductus lateralis obstructione & recursus febriles quartanarum deduci possunt.

Sub Autumnum dicit A. quo tempore curatu sunt difficiliore & longiore, præcessit enim sp. depauperatio, nam tempore æstivo valde dissipantur & avolant, tempore verò æstivo quartana juxta Hippocratem breviores sunt. Humores hac in febre viscidiores sunt, unde spir. animales ipsis inhaerent, neque tam facile sese extricare possunt, unde plurimi spir. anim. in nervorum tubulis fluctuant, copiosius verò collecti in cordis ventriculis in musculos dorsi, pectoris, lumborum aliosque vicinos ruunt, unde pandiculatio.

Lassitudo ingens est, ob tardio rem motum sanguinis & humorum circulantium paulò ante paroxysmum & in principio paroxysmi, hinc cū forte fortuna aëris ex attractione oritur sanguinis languida fermentatio, unde ægri levamen aliquod sentire sibi imaginantur, & tunc spir. an. per patentiores nervos promptissime in musculos respiratorios & os aperientes determinantur, hinc pleno & hianti ore respirare seu oscitare coguntur quartanarii. Auth. dicit *cum rigore primum exiguo, paulo post vehementiore, mox intensissimo &c.* istiusmodi gradus observamus omnes, si lignum viride injicitur igni, tum ignem quasi extinguit, sed quando est probè accensam flammam acriorem emittit quam aliud lignum. In quartanariis facillimè tumores pedum & viscerum scirrhii oriuntur, quoniam humores circulantés ad coagulatione & restagnatio-

nem valde proni: morbosa talis dispositio decepit plures cadavera inspicientes, ut putarint, quartanæ sedem esse in liene, quem in febre quartana extincto invenerunt valde durum, confundentes effectum cum sua natura. Redeunte sole versus nostrum hæmispherium, partes sanguinis facilius in ordinem rediguntur, quo abeunte febris hæc solet esse diuturnior.

Spiritus Salis, loco hujus m * O sus ad gtt. 7. 9. l. ii. quater de die exhibitus Chalibeata valde conveniunt, acidum vitiosum corrigendo. *Externè* hypochondrio sinistro felici cum successu applicatum fuit tale Epithema.

R . * $\frac{3}{4}$ B . ∇ A . sambuc. f B .r. theriac. $\frac{3}{4}$ B .

applicetur calidè duplicatis linteis. China China à $\frac{3}{4}$ B . ad $\frac{3}{4}$ B . usque habetur pro specifico, verum non nisi præmissis universalibus, medicamentum hoc exhibendum.

CASUS XVIII.

De Quartana scorbutica.

[*Historia vid pag. 363.*]]

RESOLUTIO.

Semper addenda antifebrilibus anti-scorbutica, quia abundant sale volatili.

CASUS XXI. & XXII.

De Semitertiana.

[*Historia vid pag. 367. & 369.*]]

RESOLUTIO.

Frequentius febres hæc oriuntur tempore vernali, videntur esse compositæ

ex diversis fermentis febrilibus diversis in tubulis diverso tempore fermentantibus. Notari hoc potest, omnes extinguuntur febre aliqua intermittente, moriuntur in principio paroxysmi, nunquam in augmento, statu vel declinatione.

CASUS XXIII.

De Hæctica simplici.

[Historia vid. pag. 371.]

RESOLUTIO.

Videantur illa, quæ dicta sunt de phthisi de cura lactis. Omnia Phænomena, tum etiam medicamenta anti-hæctica satis probant, causam esse intemperiam sanguinis falsam & acrem, hum. circulantes acriores facti fluentes per interstitia fibrarum illas corroduunt, unde *marasmus*. Fermentum ventriculi valde viscidum cum cibo deglutito vitiose effervescit, unde *calor post cibum*: & cum cutis tenerior sit in facie, magisque transparens, *rubedo* ibi observatur.

Si præcesserit alia febris, mature convenientia medicamenta sunt exhibenda, alias laterem lavabis. Tres vulgo recensentur hujus febris gradus. 1. Quando succus nutritivus nondum coctus, multo minus assimilatus vel per alvum, per \square nam vel per sudores exgernitur. 2. Quando succus nutritivus jam mutatus in pinguedinem ut talem jam disfluat, unde colligatio. 3. Quando non solum ros ille pinguior iterum exgernitur, verum etiam portiunculæ fibrarum musculosarum ita corroduuntur, ut continuo quid de substantia carnosa deperdant. Primus & se-

cundus gradus curationem admittit, tertius vel ultimus vero respuit.

De Febris malignis in genere.

Varie soventur opiniones de causis februm malignarum, quatuor vel quinque præ aliis notata sunt dignæ. (1) Causam ponunt in putredine humorum, quam eum explicare nesciant, respuimus, quia neminem reddit sapienterem, (2) Est Willisius, causam consistere in sanguinis coagulatione, cui opinioni superstruxit Johann Daniel Major chirurgiam suam infusoriam, & Lowerus de corde experimento hanc opinionem confirmat, detraxit sanguinem cani & injectit ℥ss . lactis, canis incidit in magnas anxietates, inquietudines, suffocationis periculum, tandemque fuit extinctus, reperit in cadavere tum in vasis, tum in organo respirationis lac coagulatum una cum sanguine. Non negabimus sæpius sanguinis coagulationem in morbis malignis fuisse observatâ, & experientia experientia opponimus, cum frequentius sanguinis dissolutio fuerit observata (testante id Sylvio:) unde facile quis dicere possit, coagulationem esse effectum & præcessisse texturæ dissolutionem: nonnunquam sanguis emissus adeò fluidus est, ut nullo artificio redigi possit ad concretionem, & tum pessimum exhibet signum, sanguis enim fibrosus summam sanguinis discrasiam malignitatemque indicat. (3) Est Sylvii statuentis causam esse sal volat. acre acidum vitale destruens, sanguinisque texturam corrumpens. (4) Est Kircheri fingentis agmina verminosa exedentia sanguinem & succum nutritivum, instar vermium caseos consumentium, quæ opinio

mmmm 2 pinio

pinio refutatur à Marco Marci in Philo-
sophia veterum restituta: vermis illi sunt
putredinis soboles & malè pro causa po-
nuntur. (5) Certam materiam subtilem
vel ex tellure vel ex astris advenientem,
dramata hæc ludere totque edere strages
contendit.

Cùm plus sit malignitatis quam calor
in his morbis, videtur longè aliam esse
fermentationem, quàm in febribus aliis
benignis vulgò sic dictis, harum enim
fermentatio est ab acido vitioso, illarum
vero à sale acri ex familia alkalico-
rum orto, quæ actio ad mentem Veterum
putrefactio vocari solet.

Helmontius sedem harum febrium
ponit partem ventriculi convexam, & di-
cit miasma inspirari vel deglutiri, post-
modum penetrare ad partem illam con-
vexam stomachi usque, & non raro car-
bunculi in stomacho fuce observati: si
aliquis quærat, quomodo miasma per
densissimas membranas penetrare possit
ad superficiem? reponi posset, quomodo
mulier gestans fœtum mortuum fœto-
rem putredinalem in ore gustu percipiat?
quod si halitus transudare possunt tot par-
tes membranofas, quidni halitus veneni
maximè volatilis? posset tamen excipi, in
muliere hoc fieri mediante sanguine &
humoribus circulantibus, deponenti-
bus in gulam & fauces nonnullas partes
putridas.

Certè phænomena febres has comi-
tantia & medendi ratio suadere videntur,
oriri febres has à sale volat. acri, & ma-
gis confirmantur, si respiciamus ortum
vel natales harum febrium, oriuntur non-
nunquam ex putredine multorum cada-
verum, acida impediunt putrefactionem,

unde rectius dicitur salia volat. acra
exspirari à cadaveribus, & aërem ita in-
ficere.

Hæ febres per cuniculos agunt & in-
cautos facile decipiunt: semper attenden-
dum, num aliquid addit citra causam ali-
quam manifestam & naturæ affectus vel
morbo nequaquam conveniens. Si quis
statim de summa virium prostratione
conqueritur, de pulsu debili, parvo, inæ-
quali, indicium est anguem latere in her-
ba: Liquori tum animali tum vitali
hæ febres solent esse infestæ magis vel
minus, sæpius enim incolæ cerebri prius
infestantur & post sanguis vitalis: sæpius
contrarium accidit. Quia sanorum simi-
lis: partes enim insensibiles in sanguine
ita corrumpuntur, ut nequaquam vitium
aliquid insensibile observari possit, unde
non rarò sanguis emissus valde purpureus
& rubicundus, & tunc eo pejus.

Calor valde mitis: est situs prostratione
caloris intensior, appetitus prostratus,
linguæ scabrities accedit & siccitas.

Vigilia: rarius in principio sopores,
nisi in ipsa peste, in augmento etiam sæ-
pissimè sopores, observantur, statim ad est
agrypnia, alvus nonnunquam obstructa,
quod melius, sæpius diarrhœa, quod
pejus, excrementa dum valdè fœtent est
signum profundioris corruptionis, inter
excernendum syncopen patiuntur: hæc
omnia satis superque indicant, adesse fe-
brem malignam.

Con sanguinei facilius afficiuntur e-
tiam in diversis locis degentes, ob si-
militudinem pororum & sanguinis
texturæ.

Causam itaque concipimus tanquam
fermentum aliquid valdè acre eadenti
pro-

producens symptomata, quæ alias arsenicum infligere solet, nam acida corrosiva carni adhibita rubedinem primo, post nigredinem post se relinquunt, hinc maculæ primo rubræ, deinde nigræ apparent, spiritus * Suis sanguini instillatus prius effervescentiam producit, postmodum varia puncta nigrescentia observabis. Ad signa hæc etiam potest referri, nempe respiratio in illis febribus malignis, in quibus ad ambitum corporis aliquid propelli debet, laboriosa est, & maximæ præcordiarum anxietates adsunt, donec materia vitiosa à centro ad superficiem protrudatur, quod videmus in febre petechiali, variolis & morbillis.

De prognosi nihil monet Nobilissimus Dominus Præses, sed legere tantum jubet illa, quæ habet Riverius de febribus malignis, quia accuratè de signis diagnosticis & prognosticis scripsit.

Febres continuæ differunt à malignis & pestilentialibus quoad putredinem, magna enim fermentatio requiritur ad putredinem, putredo enim etiam est gradus fermentationis. Quæ. Utrum talis putredo sanguinis & aliorum humorum in œconomia animali dari possit?

R. Aff. videmus enim prout variè disposita sunt fermenta in ventriculo, vesicula fellea pancreate, varia dati putredinis genera majori vel minori cum fœtore, & in Chymicis notissimum est, ex affusione hujus vel illius menstrui in corporibus diversos fœtores excitari, quidni etiam in sanguine à tot partibus diversi generis, eoque tempore in ordine turbatis constante. Plura

possunt videri in Coll. ad praxin Barbette.

De Sudoribus observari potest, quod sæpius in febribus malignis sint cadaverosi, & tunc indicium sunt ingentis putredinis humorum, Scorbutici, lue venerea infecti, Melancholici non tam facile febre aliqua maligna vel pestilentiali corripiuntur, tum quod materia subtilis viam nimis tritam ob sanguinis viscositatem reperiat, tum quod acidum in his excedat sali volatili maligno contrarium.

Facilime fiunt recidivæ in febribus malignis, dum fermentum deponitur à sanguine ad peripheriam corporis, & tum omnia Symptomata apparent mitiora, & æger nunc procurato habetur, ast si levissimus error committatur, ita ut transpiratio ab aëre ambiente paululum impediatur, fermentum pedem figit, & humoribus circulantibus iterum immixtum versus centrum ducitur: & tunc adest recidiva.

CASUS XXIV.

De Febre petechiali.

[Historia vid. pag. 373.]

RESOLUTIO.

Febbris petechialis signa conveniunt cum signis variolarum & morbillorum, commendantur in curatione femina nonnulla, napi, citri, card. bened. aquileg. ad imitationem Zwölff, valde efficax est emulsio in febr. petechiali, tum etiam in variolis & morbillis & hunc in modum præscribi potest,

R. Sem. napi, card. bened. aa. ʒj.

Flaved. cort. citr. ʒiij.

Myrrhæ rubr. ʒij. vel ʒss.

mmmm 3 cor-

contunduntur cum aqua card. bened. & emulgentur, vel etiam addi potest syrupus conveniens vel Julepus gemmatus.

Capitis dolor valde urget in feb. petech. ante macularum eruptionem, & tunc non statim ad anodyna confugiendum, sed potius materia Bezoardicis est expellenda, quâ materia sublata etiam cessat febris.

CASUS XXVI.

De Morbo Hungarico.

(Historia vid. pag. 379.)

RESOLUTIO.

Sic dictus, quod in castris plerumque sgraffari solet, & ex squalore militum oriri videatur, egregium tractatum scripsit Guillus de morbo Castrensi.

Vomitoria valde proficua sunt hac in febre, quia ob annonæ caritatem & miserum vitæ genus variæ cruditates fuerunt collectæ in ventriculo & in primis viis, quæ nisi removeantur, putredinem valde exaltant.

In hac febre, ut & in aliis conveniunt acida & A rea, C us O -li, C is, C is, O ri, præsertim C us O camphoratus, acetum vel simplex vel compositum, Bezoarticum minerale, terræ pingues A re metallico turgidæ, terra sigillata, bolus armena.

Si calor valdè vehemens sit, abstinendum parum ab usu volatiliū, augent enim ysgilias, deliria & capitis dolorem.

Si magna adsit malignitas, sudorifera ter intra 24. horas propinari possunt, post sudores verò semper blandiora acida sunt exhibenda, ut A . etiam fecit, ne

sanguinis compages nimis solvatur & referetur.

Theriaca, si febris sit valde vehemens, etiam nocet, hinc alii eam cum aceto exhibent.

CASUS XXVII.

De Febre ardente maligna cum inflammatione faucium & linguæ.

(Historia vid. pag. 382.)

RESOLUTIO.

In Angina illa & in inflammatione faucium & linguæ, Tinctura rubra à Chirurgis commendatur, basis est \ast , & non datur melius in febribus malignis contra inflammationem faucium: in defectu hujus possunt præscribi formulæ, quas habet Barbette Cap. de Angina, ex aq. flor. sambuc. V S e \ast Tincturam enim illam etiam ingreditur V .

Tria sunt alexipharmaca, ex vegetabili, totus citrus est Alexipharmacus, vid. Tract. Krubii de malo citro. Ex regno animalitotus cervus est alexipharmacus, omnia enim ex cervo preparata resistunt malignitati. Ex regno minerali S ium.

CASUS XXVIII.

De Variolis & Morbillis.

(Historia vid. pag. 384.)

Natales habent variolæ in utero materno; non tamen sentimus hinc, quod vulgariè alias dicitur, ex sanguinis materni vitio labem hanc produci, sed potius putamus ex vitio chyli hoc fieri, (hic repeti debent illa, quæ alibi propo-
lita

sita sunt, sanguinem non esse succum nutritium partium corporis nostri: rationibus alibi datis addi possunt hæc, si sanguis, quia sanguis est verum nutrimentum, tum pulmones in immensam excreverent molem, quoniam ob spongiositatem & laxitatem continuo in corpore vivo sanguine sunt repleti. Secundo quomodo partes carnosæ adeo candidæ succo adeo purpureo restaurari possint.) Cùm itaq; in fœtu coctiones multò deliores sunt, quã in adultis, quod nemo negabit, chylus non adeo perfectè elaboratus, facilius hinc inde in tubulis partium hæreret potest & obstructions parere, naturamque fomitis alicujus acquirere, præsertim cum spiritus animales tanta in copia non influant ad circulationem humorum circulantium promovendum, unde putamus materiam illam fermentabilem occultari in tubulo aliquo, donec conveniens motor accedat, eamque sanguini immisceat.

Obj. 1. Quomodo per tot annos materia hæc latere possit citra noxam & immota. Resp. eodem ferè modo, quo venenum canis rabidi in parte aliqua corporis ad plures dies & annos latere solet: eodem modo quo miasma pestilentielle per innumeros annos in corpore aliquo pedem figere potest.

Obj. 2. Quomodo in tot exercitiis vehementioribus corporis, in tot insultibus febrilibus & magna sanguinis exagitatione materia hæc in suo tubulo manere potest, & quare tunc non una rapiatur & sanguini immisceatur. Ad agitationem hujus materiæ non requiritur copiam materiæ alicujus subtilis, sed certam aliquam & determinatam, quemad-

modum enim non quælibet materia ætherea poros magnetis & ferri permeat, sed certa & determinata; & quemadmodum in magnete igni commissa major proculdubio materia subtilis inest, quæ nequaquam ferrum attrahit, (ut vulgo dicitur:) nam magnes tunc amittit virtutem: sic etiam quam primum conveniens materia primi Elementi corpori admiscetur, tunc demum sequitur ejaculatio & extractio materiæ illius latentis in suo tubulo per tot annos, unde videmus quod variolæ semper sint Epidemicæ. Itaque materia hæc, cuijam admixta est primi Elementi contraria plane materiæ subtili sanguini admixtæ, delata ad cordis ventriculos, mixtionem turbat, & cum in principio non statim omnes partes ita exagitari possint, minor adest fermentatio, pulsus parvus & debilis.

Post verò superatis jam etiam partibus crasioribus ab illa fermentatione spiritus animales copiosius generantur, adeoque copiosius etiam per nervos excutunt, humorumque circulantium motum accelerant & augent, hinc calor valde vehementis anima cogitante de re insueta.

— Dilatatis admodum poris arteriarum plurimæ partes egrediuntur in tubulos, in convenientibus suis figuris in meningibus continui solutionem excitantes, unde dolor capitis. Sanguis effervescebat majus occupat spatium & vasa valdè distendit, unde dolor oculorum & dorsi, signum hoc semper solet adesse. Cordis parietes valdè dilatati, & à spiritibus animalibus partibusque velocissimè agitatis in parenchymate repercussi palpitationem cordis producant. Musculi thoracis

racis valdè infarcti humoribus circulantibus, ut & sanguis torrentis instar cellulas pulmonum permeans, reddunt spirandi difficultatem.

Humores antea quieti in ventriculo ante exagitantur, accedit spirituum animalium motus, hinc vomitus. Pori cerebri connivere vel claudi nescientes liberum spiritibus animalibus concedunt transitum, unde Vigilæ.

Quamdiu nervi oris blando motu vibrantur à saliva, nulla sitis, nulla etiam perceptio istius motus blandioris, anima non judicante de consuetis: quod si deficiat humidum illud, & nervi plus vel minus agitentur, jam anima judicat de re inconsueta, & concipit ideam sitis: deficit illud humidum in variolis, quatenus magna lymphæ copia sub forma venti in magna illa effervescencia avolat.

Sanguis valde exagitatus minutissima etiam vascula capillaria turgere facit antea inconspicua, unde faciei & oculorum rubor. Rarius bis vel ter hominum aliquis variolis laborat, quatenus in illa fermentatione tota illa materia & fomes ille excutitur è tubulo, si hoc non fiat, denuo hoc morbo corripitur, testante id experientia: sed rarius hoc fit.

Nulla hic conveniunt purgantia, nulla vomitoria, natura quasi digito monstrante medendi methodum, si valdè vehemens fermentatio adsit, Medicus moderatus sit in exhibendis sudoriferis calidioribus, hoc enim errore talis fermentatio excitari potest, ut non solum partes heterogeneas excludantur & ad habitum corporis deferantur, verum etiam ipsæ inquilinæ & domesticæ de suo statu

deurbentur: unde ex fermentatione perfectiva potest fieri corruptiva.

Si jam maculæ appareant, tum audacius sudorifera propinari possunt, V. S. etiam utilis habetur statim in principio, cum videamus hæmorrhagiam largiorem institutam à natura valdè proficuum esse, nec tanta in copia postea variolas apparere. Omnibus commendo liquorem contra variolas à D. D. Dolzo & me milles expectum, quem & nos unà invenimus.

Convenit egregiè aqua expulsiva frequenter exhibita. Medicus semper habeat rationem oculorum, narium & faucium: defendantur oculi croco, vel floribus balustiorum in aqua plantag. & rosar. inclusis: nates butyro recenti majali vel & amygdalar. dulcium: fauces mucilagine ex sem. Cydon. phyllii, facillimè fauces contrahunt gangrænam, hinc maturè præscribendi gargarismi, vel opè Chirurgi frequenter fauces sunt præservandi.

Plerumque hic morbus durare solet ad diem 13. qui 9. vel 11. diem superaverint rarè moriuntur. Circa declinationem diarrhœa sæpius supervenire solet, non lethalis, quapropter post 9. diem modicè adstringentia & simul alexipharmaca exhibenda, ut terra sigillata, &c.

CASUS XXX.

De Peste.

(Historia vid. pag. 389.)

RESOLUTIO.

Venenū pestilentielle valdè subtile est, ut quaqua versū facillimè sese diffundere

re posse, hoc habet commune cum aliis venenis ex triplici regno desumptis, recte enim describitur venenum, quod in minutissima portione sanguini communicatum noceat, & eo ipso distinguitur a purgantibus, quæ nimia in dosi exhibitæ, noxam inferunt. Videtur autem communicari aëri, & mediante hoc aliis corporibus sub forma halitus vel vaporis, multoque majorem spheram acquirere sanguiniam communicatum, ita ut gr. i. veneni pestilentialis sufficiat ad totam M. S. reliquosque humores inficiendos. Constat enim ex observ. Boyle unicum granum Tincturæ Kermes colorasse libras 20. ▽ & ♁ sublim. nec non colocynth. quæ solo etiam contactu corpora contaminant, insignem aquarum molem auferitate inficere, & unicum gr. pulv. pyrii accensum vique ignis expansum juxta Mathematicam computationem occupat spatium centies vicies millies majus: & si computatione instituere velimus Tincturæ Kermes, videbimus illam acquisivisse spheram centies vicies quinquies millies majorem. Requiritur autem ut conveniens accedat vehiculum, unde statui-mus venenum pestilentiale multo angustioribus includi terminis eo tempore, quo adhuc hæret in aëre, post verò multo majorem acquirere superficiem, & in sanguine mirum in modum expandi juxta minimas suas particulas, est enim ex familia salium, quæ commodissime in humido a liquo in infinitas abeunt partes.

Aliqui statuunt, venenum pestilentiale semper de novo creari & à Deo immitti: sed quid opus entia multiplicare vel & miracula.

Utplurimum natales habet in terra vi-

sceribus, quæ frequenter effluvia valde acria volatilia & activa er. Aut vel etiam ab aëre vi quasi abripiuntur & in regiones longè distitas transferuntur, videmus enim quod terræ motus, dum nempe cavernæ cryptæque inferiores referantur & sub forma atomorum venena varii generis ab aëre imbibuntur, in ejusque sinu alio transferuntur.

Dividi aliàs possunt venena in occulta & manifesta: *Manifesta* in Napello, Hel-leboro aliisque ipsis sensibus etiam *obvia* *Occulta* quæ sensuum examen subterfugunt, & demum in sanguine producant virulentiam, ut venenum viperarum, arsen. ♂ ium.

Facilius pestis producitur, si venenum sanguini communicetur, nam extra sanguinis patriam citra noxam delitescere potest. Observatum enim fuit tempore pestis fontanellas sæpe deprehendi alteratas & mutatas, idque eò frequentius, quò cum aliis peste decumbentibus versatur. In saliva viperarum latet virus valde volatile, quod tamen nequaquam suam exerit virulentiam nisi mediante vulnere: testatur etiam Rhedi, salivam viperarum deglutiri posse citra noxam aliquam: & in vulgus notum est Nicotianam innoxie tractari & etiam assumi, verum si ♂ ejus ad gr. j. sanguini per venam injiciatur, sequuntur convulsiones & mors, ratio forsitan manifesta satis est, quod venena prævia illa mixtione cum liquore stomachali enervantur, acida enim sunt venenis inimica, quæ immediatè sanguini communicata integris viribus corpus ingrediuntur, & hæc est ratio, quare noceat tantopere jejuno ventriculo egredi tempore pestis, quia horis matutinis sopitum quasi

jacet fermentum ventriculi, quod vel mica panis vel haustu vini restauratur, quicquid etiam cum saliva deglutitum fuerit, facile poterit alterate, ejusque vires infringere. Ex his fluunt varia conducentia ad naturam venenorum & diversos illos effectus explicandos. Alia enim observabis symptomata, si venenum hoc primum occupet cerebrum, l. systema nervosum cum ejus incolis: alia si sanguinem primario ingrediatur: alia si ventriculum ingrediatur & intestina.

Nonnulli Medici naturam ventriculi pestilentialis explicaturi denominationes desumunt ab aliis venenis, vocantes Arsenicale, ☿ riale, ☽ iale, Napellium: verum maxima adhuc differentia est, quoad volatilitatem & activitatem, quod enim in venenatis illis corporibus est sub forma succi, humoris vel alius corpusculi tenuioris, hoc in venenis pestilentialibus apparet sub forma ignis, fulminis vel alius corpusculi summe volatilis. Docuit Boyle in suo tract. de Gemmis pleraque ferè corpora expirare atomos, unde fides confirmatur illorum statuentium, herbas pro diversitate soli nunc venenatas nunc salubres esse; observatum enim fuit, herbas venenatas expressas reddidisse succum ☿ ialem, stante aliquandiu succo in vase, statim ☿ petitfundum vasis: quod si eadem herbæ aliis in locis natæ simili modo fuerint examinatae, ne vestigium ☿ ii reperiri licuit: & scorpiones in Hetruria circa noxam tractari possunt, qui in Apulia maximo abundant veneno.

Pestis est cum febre vel sine febre. Cum febre, quando mitius adhuc est venenum & sanguinis massam non penitus in momento dissolvit, sed saltem turbat, mo-

tumque celeriore imprimit. *Sine febre*, quando venenum pestis vel fulminis instat sanguinis compagem & texturam destruit, tuncque adest totalis turbatio & destructio nihilque aliud videtur esse, quam necrosis vel sphacelus sanguinis, dum ab omni parte aër & corpuscula aëri innatantia admittuntur & statim sequitur putredo.

Tempore æstivo tempestas tonitruosa vinum vel cerevisiam in cellis exagitat & in novam fermentationem conjicit, sæpius à fulmine in momento ita corrumpuntur, ut nullâ arte in pristinum locum vel statum redigi possint: duos hos effectus videmus in peste, quæ est cum vel sine febre.

Phænomena pestem concomitantia præcipua sunt bubones & anthraces. In glandulis sp. an. miscentur humor, circulantibus, eorumq; motum versus cor accelerant. Ex sanguine veneno contaminato spir. tanta in copia non generantur ad munus hoc exequendum, imo & jam generalitè veneno destruantur, unde hum. circulantes concresecunt, & *bubones* circa inguina vel sub alis vel retro aures produciunt.

Partes fervidiores sanguinis & humorum ad superficiem cutis depositæ farcetica vi pollentes, *anthracem* excitant & in esccharam abeunt, reliqua phænom. ut delirium, mictiones cruentæ &c. per nostra principia facile explicari possunt.

Curatio vel præservatoria est vel curatoria. *Præservatoria* est vel theologica vel politica vel medica. Tutissimum remedium quoad prærvationem est: *Citò, Longè, Tardè*, citò abi, longè recede, tardè redi.

Quoad Medicam prærvationem multa jactantur, varia etiam conscripta sunt volumina

volamina ab aliis, qui nunquam pesti inferuere, quibus nequaquam habenda fides, sed potius A. tales consulendi, qui grassante peste ægrotantibus fecere medicinam. Duo tractatus præ aliis commendare digni, Diemerbrök & Barbeite de peste, scripsit etiam tractatum elegantem Gieslerus de peste Brunsvicensi. Laudem etiam meretur Sylvius quoniam plures curavit peste laborantes. Pestis enim vel Proteo mutabilior est, & quæ in una peste profuere, illa in altera frustra erunt, itaque semper consulenda experientia.

Nec purgantia conveniunt nec V. S. quia facile his remediis crabrones irritari possunt: blandiora, nē pilulæ aloëticæ felici successu singulis septimanis exhibentur, butella panis aceto siccato. vel aceto aliquo bezoartico vel domestico irrorata singulis horis matutinis sumpta post Deum egregium erit præservativum. Nobil. Dn. Præses in peste Hanoviensi singulis ferè diebus cum visitare voluerit ægrotos hausit vitrum vini recens è cella allati, quo se præservavit. Medicus Anglus fatetur ap. Will. blandum illud acidum, quod inest vino, restaurare fermenta & spiritus & simul acre illud sal pestilentielle enervare. Cl. Diemerbr. sese præservavit Tabaco, evacuans fistulas 20. vel 30. de die sunt alias ferè innumera quæ jactantur. Sp. ardentis sive aq. vitæ præservationis gratia à multis in peste assumuntur, quod tamen remedium non admodum esse existimamus, tum quod in nimia dosi, in qua plerumque excedunt, assumptum, fermentum ventriculi obruat, quod tamen blandiori suo aciditate venenum pestilentielle valdè enervat: tum etiam quod M. S. nimis referet viam que

sternat, ut eo facilius aura pestilentialis ingredi possit.

Theriacalia nequaquam promiscuè curationis vel præservationis gratia sunt exhibenda, cum sint valdè calida & sanguinem facilè nimis exagitent, itaq; senibus & naturis frigidioribus conveniunt, nequaquam vero infantibus & calidioribus. Valde commendatur vinum camphorat. ut primus haustus in prandio vel cœna sumatur, camphora accenditur & destillatur, vel guttulæ labantur super vinum. Simili modò in Dysenteria parari solet aq. camphorat. egregii usus præsertim in maligna; ad præservationem, si vasa lacte repleta in conclavi reponantur, testatur enim experientia, quod lac repositum in cubiculo, in quo æger peste correptus decumbit, labem venenatam contrahat & corrumpatur, quod ex colore flavo & citrino, quò tingitur, satis apparet.

Amuleta jactantur varia de collo suspendenda, effectus dependet à certa materia ætherica illa perfluente, motu & mixtione auræ pestilentiali contraria.

Quoad balsama præferuntur aceta spongii indita & naribus etiam in publico oblata: suaveolentia displicent, & constat ab experientia graveolentia magis prodesse, unde Δ accensum & pulvis pyrius tamoperè commendatur.

In Curatione, quæ maturanda, si Medicus eò ipsò momento, quo æger se male habet, vocetur.

Vomitorium ex \mathcal{S} io propinari potest, facta evacuatione absque ulla mora fortius sudoriferum exhibendum, omiſsa plane V. S. contra quam egregie pugnat argumentum ex ipsa sanguinis circulatione desumptum, quod sudoriferum singulis

nnnn 2 6.10-

6. horis repetendum, singulis autem ferè
momentis cordialibus æger reficiendus
& à somno abstinendus, quia fermenta-
tiones in somno debiliores sunt, humo-
res potius versus centrum hærent quam
superficiem. E.g.

℞. Aq. contra febr. malign. ex succis
3x. theriacal. 3vj.

Tr. bezoard. camph. ʒj. Syr. acetof.
citri ʒij. Misc. f. potio pro sudo-
ribus excitandis.

℞. Aq. card. bened. Galeg. aa. ʒiʒ. ʒ
succin. camph. à gt. viij. ad xj.
(quod in peste Hanoviensi profuit.) De-
scriptionē videre licet apud Schröd. titulo
de camphora; evolvantur etiam animad-
versiones Hoffmanni ad notas Schröd.

Sacchar. perlat. ʒj. MF. potio.

℞. ʒ. fl. calend. l. bezoard. sive destillat.
vel per infusion. ppti ʒij.

aq. ulm. scord. scorzon. aa. ʒj. ʒ ii
diaph. ʒʒ. MF. potio.

Antimonium diaph. commendat in peste
Barbette præsertim in infantibus, qui falli
possunt; cum non libenter alia medica-
menta assument: & in potu ordinario ex-
hiberi potest.

De Confortantibus:

℞. Aq. C. C. citrat. Cordial. frigid.
saxon. el. f. camph. aa. ʒij.

Cordial. temper. ʒʒ. Succ. rub. idæi. ʒj.
l. in hujus defectu Syr. acetof. Citri. M.

S. Herbsstärckendes Wasser.

℞. Aq. borrag. bugloss. perlar. aa. ʒiʒ.
Cinnam. buglossat. fl. (si dysenteria,

diarrhoea, vomitus.)

Cinnam. Cydoniat. ʒʒ.

Perlar. præpt. ʒʒ. l. ʒj.

Essent. citri sacchar. ʒiʒ. M.

℞. Aq. contra febr. malign. ex succis
Rub. Idæi & succis

bugloss. Scorzonæ

flor. aranti aa. ʒij.

Confect. alker. de Hyacinth. aa. ʒʒ.

Julep. rosat. compl. incōpl. ʒij. Misc.

Inkillari possunt gr. aliquot spiritus Oli
l. O. vel ʒ. is, sive etiam succus citri re-
cens expressus potest addi.

In forma pulveris.

℞. Lap. bezoard. orient. ʒʒ.

Perlar. præpt. gr. xv.

pulv. cord. pretios. ʒij.

O perlat. ʒʒ. M. pulv. pro aliquot dosi.

℞. Terr. sigill. bol. armen.

C. C. l. aq. calcinat. aa. ʒʒ.

rad. petalit. ʒj. Misc. f. pulv.

℞. Pulv. bezoard Sennert.

annon. rubr.

Spec. de hyacinth. aa. ʒʒ.

ʒ ii diaph. ʒj.

Confect. alker. gr. iij. l. iv. M. exact.

Ad descriptionem aceti theriacalis A.
addi potest ex rad. cortin. ex herb. Card.
bened. centaur. min. ex flor. stachad. è se-
min. card. bened. citri.

Sed facilis & viliori pretio præparari
potest.

℞. Rad. angel. Enul. pimpin. torment.
aa. ʒij. Herb. ruth. millefol. scord.

card. bened. aa. mj.

fl. Calend. mʒ. baccar. jun. fab. aa. ʒiʒ.

Acet. vulg. ʒij. l. iʒ. stent in fusione.

Ad sudorifera & Cordialia alia formulæ
possunt addi.

℞. Diascord. ʒij.

Confect. alker. ʒj.

Lap. bezoart. occident. ʒj.

Misc. pro Electuar. Singulis horis quan-
tum cuspid. cultri caput exhibendū.

℞. Diascord. ʒj.

ʒ ii diaphor. gr. xv.

Misc. pro una dosi.

INDEX